

מדד "מאה" יצואני הסחורות המובילים בתעשייה הישראלית

רבעון שני 2008

א. רקע כללי

מדד היצואנים המובילים בתעשייה בישראל נועד להוות חיישן ראשוני לזיהוי שינויים בייצוא הסחורות בישראל

בניית המדד ומעקב אחר התפתחותו לאורך זמן נועדה לקדם שתי מטרות מרכזיות: **ראשית**, הספקת מידע רצוף, שוטף ועדכני על התפתחות הייצוא של היצואנים המובילים בישראל שנועדה לקדם שורה של נושאים כדלקמן: (א) להעמיק את ההבנה במשתנים הקובעים את התפתחות הייצוא ברמת החברות, אזורי סחר, סוגי סחורות והסכמי סחר בין המדינות. (ב) לסייע למשרד לגבש את מדיניותו ביחס לכווני הייצוא העדיפים בכלל והתמיכה בחברות המייצאות בפרט. (ג) לאתר חסמים ושינויים מתהווים במגמות ההתפתחות של ייצוא הסחורות של 100 היצואנים הגדולים.

שנית, לסייע למשרד בייזום ובבניית תוכניות וכלים להגברת הייצוא בקרב חברות מייצאות בהתבסס על הניסיון שנצבר לגבי היצואניות המובילות.

המדד הראשוני נבנה על בסיס קבצי נתוני הייצוא של 100 היצואנים המובילים בישראל המתבסס על דיווח של רישומי המכס משנת 2005.

היצואנים המובילים היוו ברבעון השוטף כ-69% מכלל ייצוא הסחורות בתעשייה בישראל (בדומה למשקלם בשנים האחרונות) וכ-36% מכלל הייצוא של סחורות ושירותים בישראל.

המדד מלווה מדי רבעון את נתוני התפתחות הייצוא בחמישה התחומים הבאים:

- סך הייצוא - סך הייצוא של 100 היצואנים המובילים בכל רבעון.
- הייצוא לפי רמה טכנולוגית - טכנולוגיה עילית¹, טכנולוגיה מעורבת עילית², טכנולוגיה מעורבת מסורתית³, טכנולוגיה מסורתית⁴.
- הייצוא לפי שלשה אזורי סחר מרכזיים - אירופה, צפון אמריקה ואסיה.
- הייצוא לפי גודל מפעל - עד 500 עובדים, 501 עד 999 עובדים, 1000 עובדים ויותר.
- הייצוא למדינות יעד שהמשרד מבקש לקדם - ברזיל, הודו, וייטנאם, מקסיקו, סין, קוריאה ורוסיה.

הפרסום בהמשך הינו הרביעי במספר לאחר שמדד 100 היצואנים המובילים פורסם לראשונה בנובמבר 2006.

¹ לפי הגדרת למ"ס. טכנולוגיה עילית כוללת: מכונות למשרד ומחשוב(30),רכיבים אלקטרוניים (32), ציוד תקשורת אלקטרוני(33), ציוד לבקרה ולפיקוח(34), תרופות(245).

² לפי הגדרת למ"ס. טכנולוגיה מעורבת עילית כוללת: כימיקלים וזיקוק נפט למעט תרופות(23,24), להוציא (245), מכונות וציוד(29), ציוד ומנועים חשמליים(31), ציוד הובלה לנמ"א(358), כלי רכב מנועיים (35) להוציא (353,355,358).

³ לפי הגדרת למ"ס. טכנולוגיה מעורבת מסורתית כוללת: כריה וחציבה(10,11,12,13), גומי ופלסטיק(25), מינרלים אל מתכתיים(26), מתכות אל ברזיליות ויקרות(271,273), מוצרי ברזל ופלדה(272,274,270), מוצרי מתכת(28), כלי שיט(353), תכשיטים וצורפות(38), מוצרים לנמ"א(39).

⁴ לפי הגדרת למ"ס. טכנולוגיה מסורתית כוללת: מזון, משקאות וטבק(14,15,16), טכסטיל, הלבשה ועור(17,18,19), נייר, דפוס ומוצרי(21,22), מוצרי עץ ורהיטים(36,20).

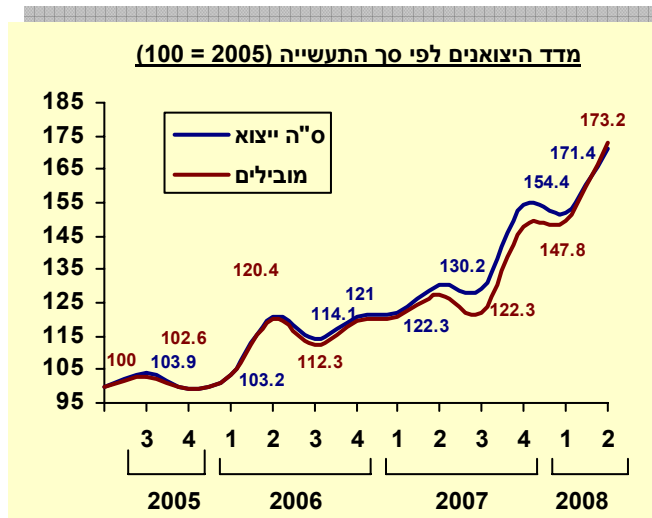
מדד 100 היצואנים המובילים

סך הייצוא של 100 היצואנים המובילים ברבעון השני של 2008 עמד על 7.56 מיליארד דולר בהשוואה ל- 6.5 מיליארד דולר ברבעון הראשון ו- 5.6 מיליארד דולר ברבעון המקביל אשתקד. על פי הנתונים הללו עלה סך הייצוא בקרב 100 היצואנים המובילים בישראל ברבעון השני בכ- 16% ביחס לרבעון הקודם ובכ- 35% ביחס לרבעון המקביל אשתקד.

העלייה הנאה במדד ברבעון השני באה לאחר ירידה בשיעור מתון שנרשמה ברבעון הראשון לעומת

הרבעון הרביעי 2007 בעיקר בשל מהלך של קפיצת מדרגה בתיסוף השקל. העלייה במדד ברבעון השוטף משקפת את התגברות היצואנים על ההשפעה השלילית של שער החליפין וחזרה למגמה של גידול היצוא.

מדד 100 היצואנים הגדולים עמד ברבעון השוטף על 171.4 ביחס למדד הבסיס שנקבע על פי ממוצע רבעוני של היצוא בשנת 2005. סך הייצוא של היצואנים המובילים עלה כאמור בכ- 16% ביחס לרבעון הקודם כאשר שיעור זה כמעט כפול מהגידול הרבעוני בסך הייצוא התעשייתי שעמד על כ- 8.1%.

ניתן ליחס את השינוי בייצוא ברבעון השני של 2008 למספר גורמים:

- ✓ התאוששות והיערכות מחודשת של הפעילות הכלכלית של אותם יצואנים אשר סבלו מהאטה בפעילותם בעקבות פיחות שער הדולר שעבר קפיצת מדרגה בין הרבעון האחרון של 2007 לרבעון הראשון של 2008.
- ✓ עליה בביקושים ובמחירים העולמיים בתחום הכימיקלים לצרכי חקלאות (גידול של 52% בענף הכרייה והחציבה).
- ✓ עליה בביקושים ובמחירים העולמיים בתחום הכימיה וזקוק נפט (גידול של 43.2% בממוצע כאשר עיקר הגידול הינו תרומה של בתי הזיקוק וגידול ממוצע של כ- 11.2% בענפי הכימיה האחרים).
- ✓ עלית מחירי הסחורות בעולם – דבר המשפיע במיוחד על ענפי הכימיה הפלסטיקה המתכת והכרייה והחציבה.
- ✓ ירידה של 13% בענף כלי טיס.
- ✓ המשך העלייה המרשימה בענף התרופות (גידול של כ- 53% מהרבעון הקודם).
- ✓ התאוששות הייצוא (גידול בשיעור של 5.4%) בענפי התקשורת האלקטרונית לאחר הירידה שהייתה ברבעון הקודם.
- ✓ ירידה חדה של כ- 21% בייצוא ציוד לבקרה ופיקוח.

⁵ הערה: הנתונים של הרבעונים הקודמים, עוברים עידכונים/תיקונים ולכן יתכנו הבדלים קטנים מול הודעות קודמות.

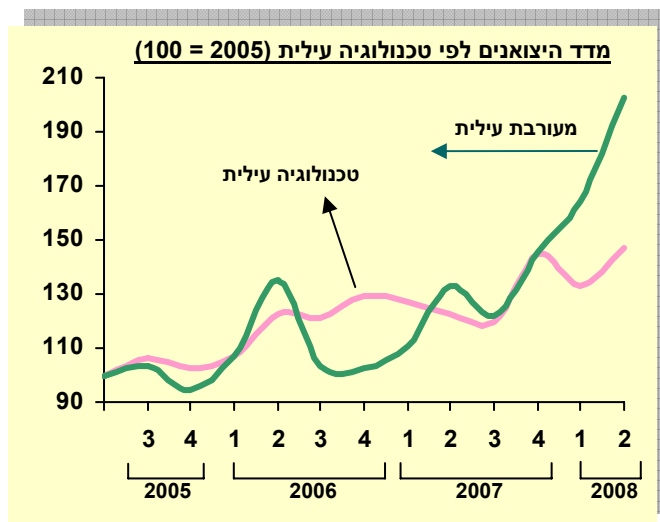
✓ ראוי להזכיר כי קיימת תנודתיות במדד שמקורה בשינויים עונתיים. ככל שהמדד מפורט יותר (לפי רמה טכנולוגית או לפי גושי מדינות) גובר הסיכוי שההשפעה העונתית עלולה לעוות מעט את המגמה האמיתית של הייצוא.

✓ הגידול בייצוא ברבעון השני 2008 מתקיים לכאורה למרות תיסוף השקל מול הדולר ששערו הממוצע עמד על 3.66 ש"ח לדולר ברבעון הראשון ועל 3.42 ש"ח לדולר ברבעון השני. הסבר אפשרי לגידול בייצוא על אף פיחות הדולר הינו ייעול הגנות המטבע שנוקטים היצואנים המובילים בפני תנודתיות שער החליפין.

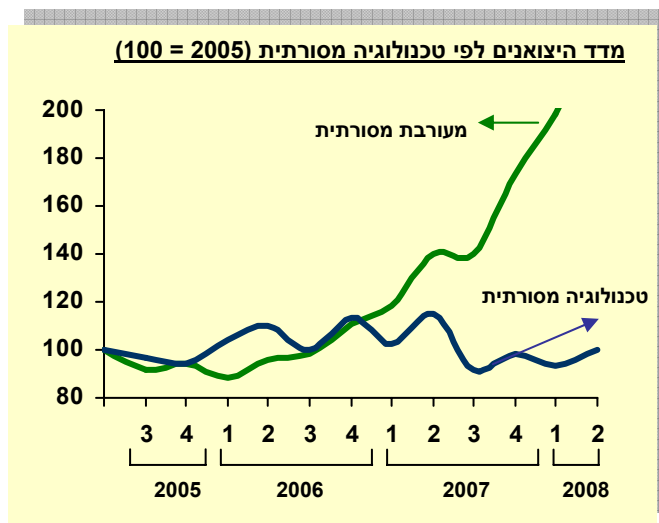
המדד לפי רמה טכנולוגית

ברבעון השני עמד הייצוא בתחום הטכנולוגיה העילית על 3.56 מיליארד דולר דהיינו 47% מסך הייצוא מקרב 100 היצואנים המובילים. הייצוא בתחום הטכנולוגיה המעורבת -עילית היווה כ- 27% מייצוא 100 הגדולים ועמד על 2.02 מיליארד דולר. בענפי הטכנולוגיה המסורתית והמעורבת מסורתית הייצוא היווה 26% והסתכם ביחד לכ- 1.97 מיליארד דולר, מזה 191.2 מיליון דולר בתחום הטכנולוגיה המסורתית.

העלייה בייצוא בין הרבעון השני והראשון של 2008 נובעת מעליות בכל רמות ענפי הטכנולוגיה. העלייה בתחום הטכנולוגיה המעורבת (הן מעורבת עילית והן מעורבת מסורתית) הייתה הגבוהה ביותר. הגידול בייצוא בתחום הטכנולוגיה העילית היה כ- 11%.

בתחום הטכנולוגיה המעורבת עילית עלה הייצוא בכ- 23.3% ברבעון השני לאחר עליה של 4.5% ברבעון הראשון לעומת הרבעון האחרון של 2007. בהסתכלות רב שנתית עלה הייצוא ברבעון השני בקבוצת ענפים זו בכ- 39% (עילית) עד 96% (עילית מעורבת) בהשוואה לרבעון הבסיס (2005).

המדד לענפי טכנולוגיה מעורבת מסורתית מראה עלייה של 18.7% בהשוואה לרבעון הראשון 2008. התחום ממשיך עליה רצופה מאז הרבעון הראשון של 2006. הגידול ביחס לרבעון המקביל בשנה הקודמת הינו מרשים במיוחד ועומד על 68%, כנראה בעיקר בשל העלייה החדה במחירים. תוצאות הרבעון השני מהווים אם כן המשך המגמה של צמיחה דו ספרתית בייצוא מוצרי הקבוצה.

יצואני המתכת הגדילו את הייצוא בכ 25%

למעט בתחום מוצרי הברזל והפלדה אצלם קטן הייצוא בשיעור דומה. היצואנים המובילים בתחום הפלסטיקה והגומי רשמו בדרך כלל ירידות (ממוצע של 17% בקרב המובילים). שני ענפים אלה מהווים כמחצית מקבוצת ענפים זאת.

כפי שנאמר לעיל, תחום הטכנולוגיה העילית, המיוצג ע"י 53 יצואנים מתוך המאה המובילים בתעשייה, תרם הפעם להתמתנות העלייה בתקופה הנידונה מאחר שקצב העלייה בין הרבעונים (השני לעומת הראשון 2008) עמד על 10.9% בלבד לעומת 15.7% גידול בסך הכל ייצוא המובילים. ייצוא האלקטרוניקה התאושש ועלה בכ- 5.4% ואילו ייצוא ציוד לבקרה ולפיקוח ירד חדות בכ- 21%. לעומת זאת ניכרת המשך העלייה התלולה ביצוא בענף התרופות, שהסתכם בכ- 53% לעומת הרבעון הראשון 2008.

בתוך קבוצת הטכנולוגיה העילית ניכרת צמיחה משמעותית בענפי הציוד הרפואי וגידול צנוע בהרבה בתחום ציוד התקשורת האלקטרונית. לעומת זאת תחום הרכיבים האלקטרוניים הציג קיטון בשיעור של כ- 6%.

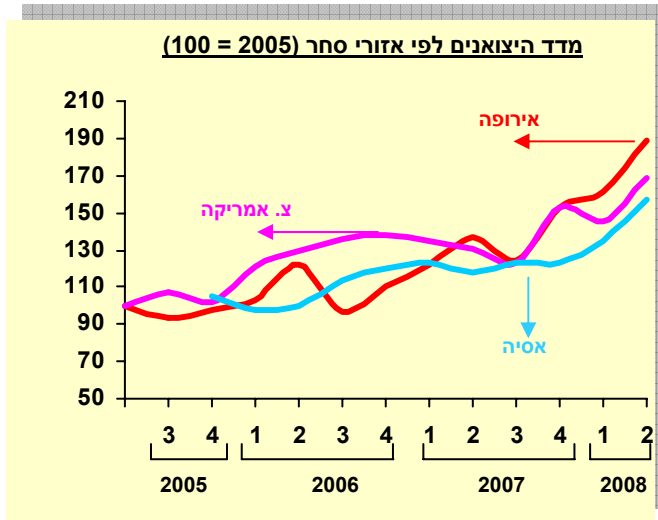
בהשוואה לרבעון המקביל אשתקד מדד יצואני הטכנולוגיה העילית עלה ב- 20.5%. ברבעון השני של 2008 עלה מדד הטכנולוגיה העילית ב- 47.4% בהשוואה למדד הבסיס 2005 כלומר במבט רב שנתי הייתה תרומת קבוצת ענפי ההיי-טק משמעותית..

היצואנים המשתייכים לקבוצת הטכנולוגיה המסורתית, שלהם משקל נמוך יחסית מכלל 100 היצואנים המובילים, רשמו עלייה של 7.5% בין הרבעון השני לעומת הרבעון הראשון. העלייה נובעת בעיקר מגידול בתחום המזון והמשקאות 15.6% בעוד שתחום הטכסטיל וההלבשה ירד בכ- 1%. השוואה למדד הבסיס עלה מדד הייצוא בתחום הטכנולוגיה מסורתית מעורבת בכ- 135% ואילו המדד בתחום הטכנולוגיה המסורתית עלה בשיעור מזערי של 0.4%.

התפתחות פני אזורי סחר

ברבעון השני של שנת 2008 85% מכלל ייצוא 100 הייצואנים המובילים יועד לשלשה גושי הסחר : אירופה, צפון אמריקה ואסיה. זוהי החלשות במעמדם של גושי סחר אלו לאחר שברבעון המקביל של שנת 2007 הם היוו כ- 87% מייצוא זה.

בהמשך לכך עולה כי ברבעון השני של שנת 2008 הייצוא לאירופה הינו הגדול ביותר מבין שלושת הגושים ומהווה כ- 46.7% - יותר מאשר לצפון אמריקה אשר היווה כ- 36.4%. הייצוא למדינות אסיה מהווה כ- 16.9% מבין שלושת גושי סחר אלה. הגידול לצפון אמריקה ביחס לרבעון קודם עמד על כ- 15.7% במוצע, לאירופה על כ- 16.8% ולאסיה כ- 12.3%.

בהסתכלות רבעונית ניכרת העלייה החדה בייצוא לאירופה, מדד 188.6 ברבעון השני (לעומת מדד 161.5 ברבעון הראשון) כאשר הייצוא לצפון אמריקה עלה בכ- 15.6% למדד 168.6 והייצוא לאסיה עלה ב- 16.3% ברבעון השני השנה והמדד עמד על 156.6 לעומת 134.7 ברבעון הראשון 2008.

העלייה בייצוא לאירופה ברבעון השני חלה בעיקר בקבוצת ענפי הטכנולוגיה העילית - מעורבת והסתכמה בכ- 28.5%. לעומת זאת ייצוא קבוצת ענפי טכנולוגיה עילית עלה הייצוא לאירופה בכ- 2.4% בהשוואה לרבעון הראשון.

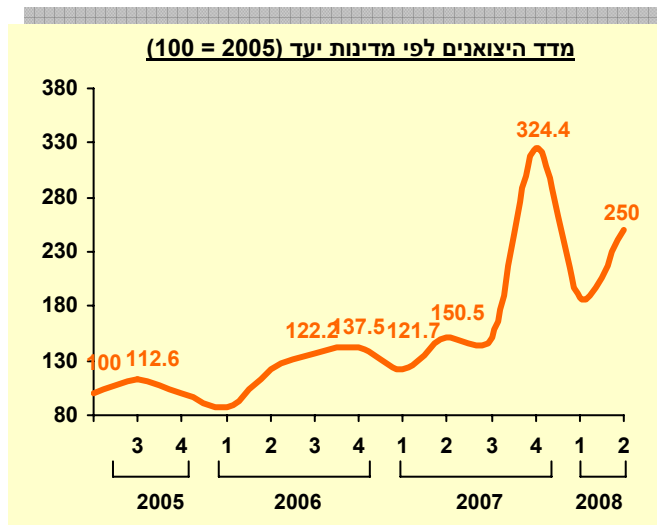
הייצוא לצפון אמריקה (ארה"ב, קנדה ומקסיקו) ברבעון השני עלה בכ- 15.7% בהשוואה לרבעון הראשון, לאחר ירידה של כ- 7.8% ברבעון הראשון 2008.

עליה חדה לגוש זה נרשמה בתחום ייצוא ההיי-טק (כ- 37%) לעומת ירידה בייצוא מוצרי הטכנולוגיה המסורתית בשיעור של 5.4%.

העלייה החדה בתחום ייצוא ענפי ההיי טק קיזזה את הירידות שחלו ביצוא כל שאר סוגי הטכנולוגיה לגוש סחר זה כך שבשורה התחתונה גדל סך הייצוא לצפון אמריקה בשיעור של 15.7% כאמור.

באשר ליצוא לאסיה, הרי שלמעט יצוא ההיי טק שירד (5%-), עלה הייצוא בכל שלושת סוגי הטכנולוגיה האחרים ובסך הכל גדל בשיעור של 12.3% לעומת הרבעון הקודם.

המדד לפי מדינות יצוא

משרד התמ"ת הגדיר שבע מדינות יעד לקידום הייצוא: ברזיל, הודו, וייטנאם, מקסיקו, סין, קוריאה ורוסיה. 100 היצואנים המובילים ייצאו למדינות הללו ברבעון השני של 2008 ב- 1.15 מיליארד דולר סכום המהווה כ- 15.3% מכלל הייצוא של 100 היצואנים המובילים.

מתוך שבע מדינות היעד הרי שלחמש מתוכן היצוא עלה ביחס לרבעון קודם. המדינות אליהן גדל הייצוא הן: ברזיל, הודו, מקסיקו, סין ורוסיה. לעומת זאת הייצוא לוייטנאם וקוריאה הצטמצם.

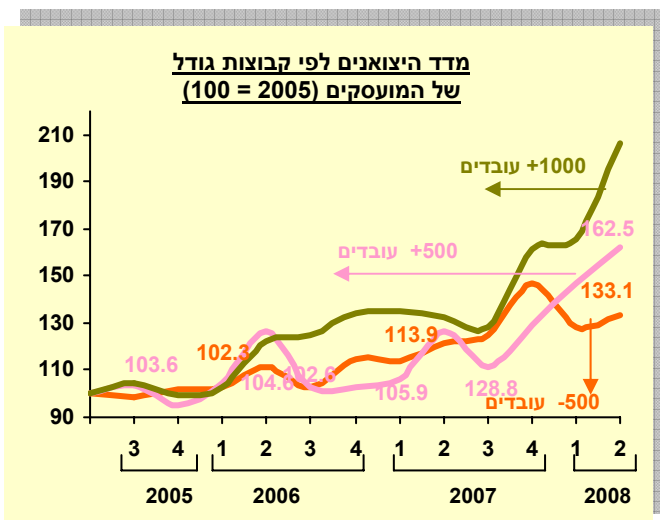
ברבעון השני של שנת 2008 עמד המדד של הייצוא למדינות היעד על 250.0, עליה של כ-33% לעומת הרבעון הקודם.

בחינת התרומה לייצוא לפי מדינות מלמדת כי שתי מדינות אלה תרמו לירידת המדד ברבעון השני בהשוואה לראשון: וייטנאם בכ- 50.7% וקוריאה בכ- 18.9%. לעומת זאת, הייצוא לחמש מדינות היעד האחרות דווקא גדל: לברזיל (בעלת המשקל הגדול מבין ארצות היעד) כ- 83.3% להודו בכ- 48.5% למקסיקו עלה הייצוא בכ- 11.9%, לסין בכ- 50.8% ולרוסיה בכ- 11.2% בהשוואה לרבעון הראשון 2008.

המדד לפי אזורי החברה באונחי מספר המוצקים

בחינת הייצוא לפי גודל המפעל (הנמדד על פי מספר מועסקים), מאפשרת ללמוד על השונות בהתנהגות החברות הגדולות לעומת המעסיקות הקטנות.

המפעלים הגדולים המעסיקים מעל ל- 1000 עובדים ייצאו בסכום כולל של כ- 3.86 מיליארד דולר ברבעון השני של 2008 והיוו 51% מכלל הייצוא של מאה היצואנים המובילים מפעלים המעסיקים בין 500 ל- 1000 עובדים ייצאו בסכום של 2.12 מיליארד דולר (28%) ואילו המפעלים הקטנים יותר המעסיקים עד 500 עובדים ייצאו בסכום כולל של 1.59 מיליארד דולר (21%).

ברבעון השני של 2008 עלה המדד בכל הקטגוריות.

בהשוואת הרבעון השני של שנת 2008 לרבעון הקודם ניכר הגידול החד יחסית של המעסיקים הגדולים (מעל אלף מועסקים) אשר ייצואן עלה בכ- 24.7% כאשר מדד הייצוא של המעסיקים שבין 200 ל- 1000 עובדים גדל רק בכ- 11% בשנת 2008 דבר המשקף את גידול בריכוזיות הייצוא הישראלית בשנה האחרונה.